

REMISSVAR

2025-06-10

Dnr: 2025-0088

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se

**Remiss av betänkandet Tid för undervisningsuppdraget –
åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet
(SOU 2025:26)**

Dnr : U2025/00740

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Barnombudsmannen tar emot ett stort antal remisser och har inte möjlighet att lämna synpunkter på alla. Även för remisser av betänkanden och promemorior som har direkt betydelse för barn och deras rättigheter avgränsar myndigheten i många fall svaret till övergripande synpunkter och till synpunkter på vissa förslag och bedömningar.

Barnombudsmannen vill i sammanhanget framhålla att det är ett stort antal stora förändringar som föreslås inom skolområdet nu, i synnerhet rörande lärares roll och uppdrag och arbetet för att främja trygghet och studiero samt motverka kränkande behandling. Barnombudsmannen anser att det är svårt att få en överblick och bedöma de sammantagna konsekvenserna för barn och deras rättigheter.

I detta remissyttrande fokuserar Barnombudsmannen på förslagen och bedömningarna i avsnitten 7.4 och 7.5 om ändringar i reglerna om hur kränkande behandling ska motverkas i skolan samt på vikten av att inkludera barns delaktighet i utredningen av arbetet. Barnombudsmannen tar inte ställning till förslagen eller bedömningarna i sak men gör följande medskick.

7.4 Förslag om att minska krav på dokumentation och tydliggöra personalens ansvar att agera; 7.5 Bedömningar om behov av vidare utredning och åtgärder

Barnombudsmannen delar utredningens bedömning att en trygg skolgång kräver att lärare och förskollärare ges tillräckligt med tid och förutsättningar för att både undervisa och arbeta med skolans värdegrundsuppdrag. Det främjande och förebyggande arbetet mot kränkande behandling är en central del i detta och måste ges högre prioritet. Det är såsom utredningen anför viktigt att förbättra elevernas situation och tydliggöra personalens ansvar att agera vid kränkande behandling. Kränkande behandling är inte bara en trygghetsfråga – det kan också utgöra våld och bör behandlas med samma allvar. Därför är det avgörande att personal har tid och möjlighet att bygga trygga relationer med elever, uppmärksamma signaler på utsatthet och agera direkt när någon far illa för att säkerställa att den som är utsatt får stöd och skydd.

Barnombudsmannen instämmer i att det är viktigt att tid frigörs för lärare och förskollärare och att uppgifter av administrativ karaktär som kan – och kanske till och med bör – utföras av andra yrkesgrupper inte läggs på lärarna. Det är som utredningen skriver viktigt att öka tilliten till professionerna och skapa ett yrkesutrymme som möjliggör både kvalitativ undervisning och ett aktivt trygghetsarbete i skolmiljön.

Samtidigt ser Barnombudsmannen vissa risker med förslagen. Inom skolväsendet finns ofta en god reglering, men det är tillämpningen som brister – inte minst på grund av stora skillnader i hur reglerna efterlevs mellan skolor. Den bristande likvärdigheten är ett allvarligt problem. Det är därför avgörande att det vidtas konkreta åtgärder för att säkerställa att reglerna innebär förbättringar för eleverna i praktiken.

Det är vidare nödvändigt att en noggrann uppföljning och utvärdering av utredningens förslag är nödvändig, för att säkerställa att reformerna leder till ökad trygghet och likvärdighet för alla barn i skolan.

Om barns delaktighet

Utredningen hänvisar till artikel 12 i barnkonventionen och uppger att dialog har förts med elevorganisationerna som företrädare för eleverna. Det är positivt att barns rätt att uttrycka sina åsikter erkänns, men det är otillräckligt att begränsa barns deltagande till organiserade företrädare.

Barnkonventionen ger varje barn rätt att komma till tals i frågor som rör det egna livet. För att uppfylla denna skyldighet borde utredningen ha genomfört bredare samtal med barn och unga – exempelvis genom fokusgrupper, enkäter eller samtal med elever i olika åldrar, skolformer och livssituationer. En sådan metod hade varit särskilt viktig med tanke på att flera av förslagen direkt påverkar barns vardag i skolan: deras trygghet, tillgång till undervisning, relation till vuxna och möjligheter att påverka.

Genom att enbart lyssna till elevorganisationer riskerar utredningen att missa röster från barn som inte deltar i organiserad elevrepresentation – inte minst yngre barn, barn med funktionsnedsättningar, och barn som lever i olika former av utsatthet, till exempel våld eller hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa perspektiv är särskilt viktiga i frågor som rör trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling.

Sammanfattande kommentar

Barnombudsmannen anser att det är avgörande att arbetet mot mobbning och kränkande behandling prioriteras, eftersom en trygg skolmiljö är en förutsättning för barns lärande, hälsa och utveckling.

I Barnombudsmannens samtal med barn som befinner sig på låsta institutioner framkommer att utsatthet i skolan kan få allvarliga konsekvenser, både för skolgången och för måendet på lång sikt. Barn lyfter särskilt vikten av att vuxna ser, lyssnar och agerar snabbt vid tecken på mobbning, men också att titta på de bakomliggande orsakerna till barns beteende, exempelvis när de utsätter andra för mobbning. En pojke berättar i Barnombudsmannens rapport "Det har alltid funnits våld, alltså när det har funnits problem" (2025)¹:

"Jag bråkade mycket i dagis, i skolan med mina klasskamrater. Det blev mycket anmälan hos soc." Han fortsätter "Det var mycket psykiskt våld hemma. Det gick

¹ <https://www.barnombudsmannen.se/stallningstaganden/publikationer/det-har-alltid-funnits-vald-alltsa-nar-det-har-funnits-problem/>

ut på att jag gick till skolan och tog ut aggressionen på mina klasskamrater och människor."

Barnombudsmannen har pratat med barn som är frihetsberövade, och mobbning i skolan är något som flera barn tar upp som händelser som haft stor påverkan på deras liv.²

"Och då möttes jag av detta gänget från skolan då, flera stycken. De skrek på mig. De hotade mig att jag skulle ta livet av mig. [...] Och jag bara stod där liksom. Och sen när jag skulle gå hem, jag vågade ju inte gå hem." [...] Hon fortsätter att beskriva sitt mående på grund av mobbingen "Så de skickade mig till psykiatrien då, för de skickade in en remiss. Och det skulle vara prio ett liksom. Så då efter den här händelsen så försökte jag, jag började med självskadebeteende. Jag försökte ta mitt liv. Men det var liksom ingen som brydde sig, så. "Ett annat barn berättade:

"Det kan vara så att när du var tolv år så var du en liten kille som blev mobbad hela tiden. Du är trött på det liksom. Kommer du ut, skjuter och du klarar dig. Polisen tar inte dig. Det är klart man visar respekt för den killen. Vem ska våga säga till dig någonting nu? Du har redan tagit ett liv. Ingen vågar säga någonting till dig. Du får högre status. Det leder till att du börjar sälja narkotika och tjänar pengar på det. Och sen skjuter igen och hamnar i fängelset. Så det slutar".

Ett av Barnombudsmannens förslag, som presenteras i rapporten "Ni måste hinna före" (2025), var att begreppet mobbning bör skrivas in i skollagen. Syftet är att förtydliga skolornas ansvar att arbeta förebyggande mot både mobbning och våld mot barn, vilket också bidrar till att uppfylla artikel 19 i barnkonventionen om barns rätt till skydd mot alla former av våld. Barnombudsmannen föreslog också att en nationell plan mot mobbning tas fram.

Beslut har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande i ärendet har varit utredaren Yoav Bartal. I den slutliga handläggningen av ärendet har även chefsjuristen Tove Björnheden deltagit.

Juno Blom
barnombudsman

² <https://www.barnombudsmannen.se/aktuellt/arsrapport-2025/>